

Българското правителство имаше, по чл. 18 от закона и чл. 96 от устава, върховния контрол върху работите на банката, като можеше въ случай на нужда, да спира изпълнението на операциите, които то намъреше за противни на законите и уставите. Този свой контрол то упражняваше чрез двама свои депутати, първият от които е бил един от съветниците на Върховната Сметна Палата, а вторият — един чиновник от Министерството на Финансите. Правителствените депутати са имали право във всяко време да проверяват книгите и касите на банката (чл. 97 от устава). Годишната сметка на банката, придружена с доклад на управителния съвет на банката, се представявала на Министра на Финансите не по-късно от първата половина на февруарий от следващата година (чл. чл. 98 и 100 от устава). Там тя (годишната равностойка), след като бже проверена от комисия, съставена от двамата правителствени депутати (чл. 97), от още един съветник на Сметната Палата и от началника на счетоводното отделение при Министерството на Финансите (чл. 101 от устава) и одобри от Министра на Финансите, — управлението на банката се освобождавало от отговорност за периода на миналото упражнение (чл. 102 от устава).

Накжко казано, Българската Народна Банка, според закона за нея от 1885 г., запазваше: 1) своя характер на *държавна банка*; 2) гледано по активните ѝ операции, — предимството на *счетоводна (търговска) банка*, и 3) гледано на пасивните ѝ операции (приток на народни спестявания), — *депозитна банка*³⁵; нъ вече снабдена: 1) с свой собствен капитал от 10 (вместо 2) мил. лв., 2) с отделение за ипотечен кредит — начало на една *ипотекарна банка* и 3) с привилегията, щото само тя едната въ България да има право да издава банкови билети — *емисионна банка*.

Както според устава на банката от 1879 г., така и според закона за нея от 1885 г., на Бълг. Н. Банка се даваше право да открива, въ съгласие с Министра на Финансите, клонове и агенции (малки отделения) въ ония градове на Княжеството и вън от пределите му, гдето нуждата изисква. При режима на устава от 1879 г., банката е действувала въ района

начертани въ закона и устава за банката от 1885 год., нъ мимо всяко законно основание, то, — както ще бже доказано на своето място, — е теглило огромни суми, достигващи по нъкога до 37 мил. лв. (вж. седмичните баланси на банката за 7, 14 и 22 септември 1902 г.), по текуща лихвена сметка, които суми са били записани въ балансите на банката, за укриване от наблюдателното око, въ „текущата безлихвена сметка на частни лица и учреждения“ до 7 юлий 1902 г., а отъ тази дата насамъ обособени въ сметката „заеми на държавата“. За да може по-добре да утилизира банковите суми за себе, безъ при това да дохожда въ противоречие съ законите и уставите, въ закона за Българската Народна Банка от 10 февруарий 1906 г. не се предвижда никаква норма за скотиране на държавните бонове (чл. 27), а за заемите на държавата се казва (чл. 50), че банката ще прави заеми на държавата (чрезъ Министра на Финансите), нъ че „въ никакъв случай подобни заеми не могат да нахърнятъ наличността, нужна за циркуляцията ѝ“; когато не се иска много умъ да се разбере, че дадените въ заемъ суми на държавата, са изгубени за народното стопанство.

³⁵) Свободните парични капитали въ страната нахвърваха въ банката не като акционерен капитал, носещ предпримачески доходъ (дивидендъ) въ размъръ на 10—15%, а като депозити (влогове), носещи установена отъ управлението на банката лихва, не пръвипяваща 5—6%, — разлика твърдъ чувствителна за притежателите на такива капитали.